

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

NAJ ŽIVI OBLETNICA
USTANOVITVE
OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENSKEGA NARODA

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO 26. IV. 1950

ŠTEV. 30 (303)

1941-27. april-1950

Vsi narodi in ljudstva se vsako leto spominjajo svojih velikih praznikov in jih slavnostno obhajajo. Predvsem so to dnevi in trenutki, ki v življenju posameznega naroda pomenijo prelomnico v njegovi zgodovini. Tudi naš slovenski narod praznično obhaja take dneve in se spominja tistih trenutkov v zgodovini, ki so bili odločilni v njegovem življenju ter ga privedli na položaj, na katerem zdaj živi.

Nedvomno je eden izmed največjih praznikov našega naroda 27. april, katerega od leta 1941 naprej posebno slavnostno obhajamo, saj bi brez njega nas in slovenskega naroda ne bilo več. Ko je mesec dni prej — 27. marca 1941 — izdajalska jugoslovanska vlada podpisala sporazum s fašističnimi silami, se je ljudstvo dvignilo in spregovorilo: raje vojno kot sporazum! Odgovor na to je bil napad Nemčije, Italije in Madžarske na Jugoslavijo; dne 6. aprila so fašistične vojaške sile prekoračile jugoslovanske meje in v kratkih dneh je bila zapečaten usoda jugoslovanskih narodov. Tako so mislili nemški, italijanski in madžarski osvajači, niso pa računali z dejstvom, da hočejo narodi Jugoslavije živeti svobodno. Kar so smatrali za nemogoče, je postalo dejstvo: jugoslovanski narodi so pričeli borbo na življenje in smrt.

Bilo je v najtežjih dneh zgodovine slovenskega naroda, — dežela zasedena po Nemcih in Italijanih, v Ljubljani so gospodarili italijanski osvajači —, ko so 27. aprila 1941 zastopniki KPS in drugih demokratičnih organizacij določili osnovni program Osvobodilne fronte slovenskega naroda ter s tem odločno potegnili ločnico v zgodovini našega naroda. Svobodoljubne težnje in sovražstvo do fašističnih okupatorjev so bila močnejša kot vsa oborožena moč nemškega, italijanskega in madžarskega fašizma.

Od tega dne je bila Osvobodilna fronta organizirana borbena volja slovenskega naroda, bila je njegova voditeljica v težki in neenaki borbi proti okupatorjem. Iz naroda hlapcev in sužnjev je postal narod odločnih borcev, narod-borec, ki se ni ustrašil najtežjih žrtev, kajti zavedal se je, da se je fašističnemu napadu treba upreti z vsem junaštvom, ker samo tako bo mogoče priboriti življenje, obstanek in svobodo. Naš narod je imel na izbiri samo dvoja: z Osvobodilno fronto v borbo za življenje ali pa se odločiti za prostovoljno smrt. In takrat se je slovenski narod, ki še nikdar prej ni bil svoboden, odločil za borbo, za življenje in svobodo.

Nad štiri leta se je slovenski narod pod vodstvom Osvobodilne fronte boril na strani jugoslovanskih in vseh demokratičnih narodov, skozi štiri leta je kljub velikim žrtvam zmagoval in končno tudi zmagal. Čeprav so bile partizanske skupine v začetku majhne in odbori Osvobodilne fronte maloštevilni, je misel OF prodirala v vedno širše plasti slovenskega naroda in iz dneva v dan je rasla moč narodno osvobodilne vojske, ki je pod modrim vodstvom maršala Tita priborila slovenskemu in vsem jugoslovanskim narodom največjo zmago nad fašističnim nasiljem.

Italija v jugoslovanski coni tržaškega ozemlja nima nič več iskati

Pred in po volitvah v jugoslovanskem delu Svobodnega tržaškega ozemlja je dosegala imperialistična gonja italijanskih iredentistov svoj višek. Da bi dali tej gonji tudi uradni značaj, je italijanski zunanji minister grof Sforza ponovno predlagal, naj Jugoslavija, če hoče dobre sosedne odnose z Italijo, pristane na noto treh zapadnih velesil o vrnitvi celotnega tržaškega ozemlja Italiji, ter naj bo tak jugoslovanski pristanek osnova za „sporazumno“ reševanje tržaškega vprašanja med Jugoslavijo in Italijo.

Medtem ko so italijanski imperialisti delali svoje račune, medtem ko so se menjavale note velesil med zapadom in vzhodom o tržaškem vprašanju, ki je spet postalo predmet svetovnega zanimanja, pa je Jugoslavija odločno povedala svoje mnenje v zvezi s Trstom. Zastopniki jugoslovanske vlade so nedvoumno povedali, da so računali glede priključitve Istre in Trsta k Italiji bili narejeni brez krčmarja.

Glede govora grofa Sforze je napisala beograjska „Borba“ med drugim: Poraz te kampanje bo hkrati poraz iluzij o priključitvi novih ozemelj, kjer prebiva v večini slo-

vansko prebivalstvo. Jugoslovanski narodi ne bodo dovolili za nobeno ceno, da bi se uresničile sanje tistih, ki danes skušajo spet dobiti tisto, kar je zgubila Mussolinijeva Italija. Jasno bi jim moralo biti, da je jugoslovanska cona Tržaškega ozemlja, na katero so se v prvi vrsti spravili italijanski iredentisti, izven diskusije in da Italija nima v njej nič več iskati.

Prav tako je izjavil tudi ravnatelj urada za informacije pri jugoslovanski vladi Vladimir Dedijer, ko je med drugim dejal: Sforzova zahteva po priključitvi jugoslovanske cone Tržaškega ozemlja ali vsaj nekaterih delov te cone na noben način ne prispeva k sporazumu med obema državama in jugoslovanska vlada je ne more sprejeti kot podlago za bodoče razgovore.

Odgovorilo pa je tudi prebivalstvo jugoslovanske cone samo, ko je z udeležbo na volitvah izglasovalo mogočen plebiscit za ljudsko oblast ter jasno in glasno povedalo, da se v Istro ne sme več povrniti imperialistična Italija, da te Italije ne mara in da hoče živeti svobodno po svoji volji.

VABILO NA

POKRAJINSKI ZBOR

ZVEZE BIVŠIH PARTIZANOV SLOV. KOROŠKE

ki bo v nedeljo, dne 30. aprila 1950 ob 9. uri v gostilni Roth v Celovcu, Pfarrhofgasse 8.

Delegatje, odzovite se povabilu polnoštevilno.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Zveza bivših partizanov Slovenske Koroške - Glavni odbor

Misel Osvobodilne fronte je od vsega početka prodrla tudi v vrste koroških Slovencev in že leta 1942 so počile prve partizanske puške na Koroškem. Kot del celokupnega slovenskega naroda smo se tudi koroški Slovenci uprli nacističnim krvnikom, ki so izseljevali, mučili in ubijali naše najboljše ljudi, ter skupno z bratskimi jugoslovanskimi narodi vodili borbo za osvoboditev izpod tujega jarma. S programom Osvobodilne fronte smo uresničevali stoletne težnje našega naroda po združitvi in lastni ter samostojni državi, s krvjo smo izglasovali naš plebiscit, da hočemo združeno in svobodno živeti z brati v svobodni domovini, da hočemo skupno ustvarjati boljšo bodočnost. Od šmohora do Labuda, pa do Gospe Svete je bila Slovenska Koroška preprežena z odbori Osvobodilne fronte, ki so organizirali borbo proti nacistom, in Karavanke niso bile več meja, kajti združeni narod se je združeno boril za svojo osvoboditev.

Meseca maja 1945 so edinice Jugoslovanske armade vkorakale v Trst, naši partizani pa so v okviru JA osvobodili zadnjo vas Slovenske Koroške, Osvobodilna fronta je uresničila svoj program, izbojevala je zmago nad okupatorjem, osvobodila vse slovensko ozemlje in združila celotni slovenski narod.

Toda svoboda vsega slovenskega naroda ni ugajala imperialističnim silam, ki so imele druge načrte. Slavna partizanska vojska — osvoboditeljica je morala zapustiti s potoki krvi osvobojena ozemlja, preslišane so bile enodušne želje slov. ljudstva, ki je pod vodstvom OF zahtevalo združitev s svojimi brati, in deli slovenskega naroda so ostali izven nove države, na milost in nemilost izročeni starim potujočevalcem, ker so tudi nekdanjim vzhodnim zaveznikom bili dolarji ljubši kot svoboda zatiranega naroda. Kljub tem krivicam je ostala misel Osvobodilne fronte živa, zamejski Slovenci niso prenehali z borbo in tudi koroški Slovenci se danes v

Ustanovljeno je Društvo angleško-jugoslovanskega prijateljstva

V Londonu je bil ustanovni občinski zbor Društva angleško-jugoslovanskega prijateljstva, katero je od novembra lanskega leta delovalo pod vodstvom provizoričnega odbora. Član iniciativnega odbora, Margaret Shufeld je zboru poročala o dosedanjem delovanju društva, nato pa so bila sprejeta društvena pravila in izvoljeno 20 člansko društveno vodstvo.

Svetnik jugoslovanskega predstavništva v Londonu Aleksander Sokorac, ki se je ustanovnega občinskega zbora udeležil kot gost, je društvu želel uspeh v njegovem delovanju. Ob tej priložnosti je poudaril, da je glavna naloga društva, da dela za pospeševanje razumevanja in sodelovanja med angleškim narodom in jugoslovanskimi narodi ter da zbira poštene prijatelje nove Jugoslavije, ki je v njeni sedanjí težki borbi izpostavljena napadom in klevetam pri izgradnji socializma.

Fusija „Tednika“ in „Kronike“?

Za neslavno smrtjo VdU-jevskega glasila „Oesterreichische Allgemeine Zeitung“, ki je umrlo na sam dan rojstva svojega slavnega „Führerja“ dne 20. aprila, izgleda, da bo na Koroškem prenehal izhajati tudi še drug list.

Kakor izvemo, so pogajanja med „Koroško kroniko“ in „Našim tednikom“ za spojitev obeh listov. Samo še ni jasno ali bo postalo glasilo Britanske obveščevalne službe glasilo Krščanske ljudske stranke ali pa bo glasilo KLS postalo glasilo Britanske obveščevalne službe. Zato tudi ne vemo ali se bo novi list imenoval „Kronični tednik“ ali pa bo novo ime „Tedenska kronika“.

Sicer se pa v bistvu ne bo nič spremenilo, ker že sedaj oba lista prinašata od časa do časa dobesedno iste članke in stanujejo oficijelni in neoficijelni uredniki obeh listov v istem poslopuj Mohorjeve hiše. Izgleda pa, da bo le Kronika postala „njihova“, ker je nekaterim svojim sodelavcem že odpovedala službe. Nad tem razvojem nikakor nismo presenečeni, ker vemo za povezavo že dolgo in se je v kakdo čudil, zakaj bi morala biti dva lista, ko hlapec vendar vedno bolj glasno trobi kot gospodar sam.

London. — Konferenca britanskega sindikata učiteljev v Brightonu je v enoglasni resoluciji zahtevala bistveno povišanje mezd. Resolucija ugotavlja, da je življenjska raven učiteljev vsled nezadostnih mezd katastrofalna. Učiteljice so prisiljene, da se udinjajo kot natakarike v kavarnah in si tako poleg svojega pravega poklica služijo vsakdanji kruh.

DFDL še naprej borimo za pravice, ki smo si jih priborili pod vodstvom Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Zato bomo tudi letošnjo obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte obhajali s poostreno borbo za popolno enakopravnost slovenskega življa na Koroškem.

Dvojni kmetijsko-gospodarski vidiki v praksi

Če potuje napreden kmetijski strokovnjak po naših krajih in ocenjuje naše doline in vasi, mu kaj kmalu pade v oči dvoje: Na eni strani razkosane male njivske in travniške parcele — znak drobne kmečke posesti —, na drugi strani pa ogromne površine neplodne, zamočvirjene, od hudournikov in poplavi ogrožene zemlje. Vseposvodi, v Zilji, po Rožu, na Gurah in v Podjuni ter po obronkih in grapah Karavank, Pece in Svinške planine, dobi potrjeno, da tukajšnje kmetijstvo še ni bilo deležno znatnejših javnih podpor in strokovne pomoči in da ni resnih namenov, da bi z državnimi investicijami meliorirali in kultivirali neplodno zemljo. Vidi zamočvirjeno dolino od Loge vasi preko Hodiš, pogled mu gre po močvirjih okoli št. Vida v Podjuni, ob Turnškem in ob Zablatskem jezeru, in če se pelje od Dobrle vasi proti Žitari vasi, vidi spet več kvadratnih kilometrov velika močvirja. Tik ob jugoslovanski meji pa leži nekultivirano libuško barje. Na stotine hektarjev neplodne zemlje pokrivajo tudi logovi ob Dravi; prav tako so številna zemljišča, ogrožena po hudournikih in plazovih, predvsem ob vznožju naših gora in po naših planinah. Tisoči hektarjev zemlje, kjer bi povsod lahko rasla pšenica, rž, krompir in pesa, kjer bi bili lahko obsežni umetni travniki in pašniki, ležijo mrtvi in neizkoriščani. Če bi dežela ali država pristopila k melioraciji in kultiviranju teh obširnih zemljišč, bi bilo kmetom, ki imajo premalo zemlje, pomagano; nove kmečke družine, ki životarijo in trpijo kot najemniki pod knuto veleposestniške gospode po gorskih grapah in strminah, bi se lahko naselile v dolini; pridelek žita in krompirja ter število in donosnost živine bi se povečali; hkrati pa bi za dolga leta bila odpravljena nevarnost brezposelnosti. Manjka samo nekaj: Volje in resnih načrtov na merodajnih mestih za delo v službi miru in blagostanja

ljudstva. Do teh zaključkov prihajamo, ko iz dneva v dan vidimo gospodarska protislovja in ko na drugi strani čitamo in slišimo o velikih melioracijskih ukrepih in nadaljnjih načrtih v Jugoslaviji, kakor n. pr. osuševanje Skadarskega jezera, melioracije na Lonskem polju, Jelas-polju in Črnas-polju na Hrvaškem, nadalje prekop Donava-Tisa-Donava, ki bo dal ogromne površine rodovitne zemlje v Vojvodini, ali pa melioracijska dela v Prekmurju poleg vseh drugih manjših lokalnih projektov. V treh planskih letih je Jugoslavija s temi ukrepi že pridobila 65.000 hektarjev rodovitne zemlje in je bo v naslednjih letih pridobila še na desetisoče hektarjev. Letošnji zvezni proračun Jugoslavije predvideva nad pol milijarde dinarjev (to je nad 100 milijonov šilingov) samo za melioracijska dela v tem letu. To so vsekar dalekosežni kmetijsko-politični vidiki, kajti s pomočjo takšnih investicij v kmetijstvu skrbi nova Jugoslavija v resnici za blagor ljudstva. Delovni človek v tovarni in mestu bo neodvisen od uvoza imel več za jesti in za obleči, kakor je imel kedaj koli prej, kmet pa bo imel boljšo zemljo in lažje delo kot doslej.

In kmetijsko-politični vidiki pri nas? Po vseh uradnih poročilih in

odredbah, po vseh strokovnih in znanstvenih razpravah jih lahko združimo v par besedah: Tisti, ki imajo vsega dovolj, tistim je treba pomagati in jim še dajati, mali kmečki človek in z njim vred pa tudi delavec pa naj ob drobtinah čakata, kdaj bosta propadla in stala brez imetja na cesti.

Tudi Avstrija ima za izgradnjo kmetijstva in za zboljšanje kmetijske produkcije svoj investicijski načrt, tako imenovani Long-Term-Program (dalekosežni program), v okviru katerega naj bi v letih 1948 do 1952 stopnjevala kmetijsko produkcijo na predvojno višino. Poleg tega pa ima v okviru Marshallovega plana predvidene še posebne investicije za zboljšanje produktivnosti kmetijstva. Avstrija je v letu 1949 razpolagala za te posebne investicije s 137. milijoni šilingov (Koroška s 11.896.000 šilingov). Če še upoštevamo, da imata kakor država tako tudi dežela v svojem proračunu odmerjene za investicije v kmetijstvu tudi še posebne vsote, potem upravičeno rečemo, da bi bilo lahko — če bi bilo vsaj malo volje za to — v štirih letih tudi za zgoraj nakazane melioracije na našem ozemlju na razpolago nekaj milijonov šilingov.

Ljudstvu razumljivi in potrebni kmetijsko-politični vidiki so tudi v

Avstriji ti, da se z javnimi sredstvi pospešuje kmetijska produkcija tam, kjer je pomoč najbolj potrebna in kjer so tehnične možnosti za izvedbo melioracijskih del tudi dane. Investicije države ali dežele v ta namen bi lahko povzročile domačo proizvodnjo na žitu, mesu in mleku. Obenem pa bi bile hkrati oddolžitev države našemu kmetu za desetletno plačevanje davkov, za kar še nikoli ni prejel kaj, kar bi mu bilo v dolgotrajno pomoč. In še več: s takšnimi investicijami bi naše občine in mesta lahko odpravile brezposelnost, ki je na eni strani davkoplačevalcu v breme, brezposelnega pa potiska v čedalje slabše socialno stanje.

Novoizvoljeni občinski odbori bodo morali tudi v tem pogledu vzeti iniciativo v svoje roke in smelo pričeti borbo z višjimi oblastmi za zboljšanje gospodarskega in socialnega stanja svojih volivcev — kar bi takšni ukrepi dejansko pomenili. To je bolj potrebno, kakor postavke stotisočev šilingov v proračunih za hujškaško 30-letnico 10. oktobra, ki nikdar ne more koristiti, temveč edino le škodovati skupnosti in mirnemu sožitju v deželi.

Bruselj. — Po poročilih tiska nameravajo vojne ladje držav atlantskega pakta obiskali pristanišče v Gentu, med njimi ameriške, angleške, francoske in holandske vojne ladje.

SPZ naznanja

Kino-predstave, v katerih se bo predvajal jugoslovanski umetniški film „To ljudstvo bo živelo“, bodo

v št. Jakobu, petek, dne 28. IV. 1950, ob 19.30 uri;

v Železni Kapli, nedeljo, dne 30. aprila 1950, ob 11. uri;

v Borovljah, ponedeljek, dne 1. maja 1950, ob 14. uri;

v Pliberku, torek, dne 2. maja 1950, ob 20. uri in

v Vrbi, četrtek, dne 4. maja 1950, ob 18.30 uri.

Avstralsko-jugoslovansko društvo v Sidneyu

V Sidneyu v Avstraliji je bilo ustanovljeno Avstralsko-jugoslovansko kulturno društvo, ki si je zadalo nalogo, delovati za krepitev prijateljskih in kulturnih vezi z Jugoslavijo. Društvo bo svoje člane seznanjalo s kulturno in politično zgodovino jugoslovanskih narodov, z njihovo narodno osvobodilno borbo in izgradnjo socializma. Na zboru društva je bila za predsednika izvršnega odbora izvoljena znana av-

stralska pisateljica Dora Birtles. Nadalje je zbor sklenil ustanovitev podružnic v vseh večjih krajih Avstralije.

Helsinki. — Kakor poroča AFP, je sekretar poljskega poslaništva v Helsinkih, Umjastowski, zapustil dolžnost in odpotoval v Stockholm. Agencija pristavlja, da se bo Umjastowski nastanil v Argentini.

Nad milijon delovnih ljudi je lani letovalo v jugoslovanskih letoviščih in zdraviliščih

Jugoslavija je dežela svetovno znanih letovišč. Ob njenih obalah, v gozdovih in na gorah so nekoč letovali samo bogataši. Delavci na letovišče niso smeli niti pomisliti. Za to ni bilo denarja, niti časa. Počitnice je imel delavec navadno šele takrat, ko se je od garanja zgrudil — pa so ga kot obrabljen stroj odslužili iz službe ali pa odnesli v bolnico in od tam na pokopališče.

Tudi to se je danes spremenilo do korenin. Današnja Jugoslavija zna pravilno ceniti delavca in njegovo delo. Ze takoj po osvoboditvi je bil med drugim izdan tudi zakon, ki določa vsem delovnim ljudem najmanj 14 dni plačanega letnega dopusta. Že leta 1945 je država prispevala za brezplačne dopuste delavcev 800.000 dinarjev. Preteklo leto pa je bilo izdanih v ta namen 19.5 milijona dinarjev.

V najlepših krajih so zrasli novi počitniški domovi

Gostje zdravilišč in letovišč v Jugoslaviji so danes delovni ljudje, tisti, ki so še včeraj kopali v rudniškem oknu, delali pri stroju v tovarni, gradili na stavbiščih. Najzaslužnejši graditelji socializma, udarniki, racionalizatorji in novatorji preživljajo svoj letni dopust v sindikalnih počitniških domovih ob morju ali v gorah, kakor jim bolj ugaja — vse stroške, ali pa vsaj pretežen del, plača njihova delavska organizacija — Enotnisindikati de-

lavcev in nameščencev Jugoslavije.

Leta 1946 je imela Jugoslavija le 18 delavskih počitniških domov. Danes pa se je to število povečalo na 98. Ti domovi so zrasli v najlepših letoviških krajih in se še vedno urejajo novi.

Država je dala 500 milijonov za ureditev in razširjenje delavskih počitniških domov

Da bi nudili počitniški domovi delovnim ljudem res vse udobnosti, je lani prispevala država ogromno vsoto — 500 milijonov dinarjev. Ta vsota je trikrat presegla letni fond za delavske počitniške domove, ki se je prej stekal iz prispevkov posameznih članov sindikata.

Delavski počitniški domovi so odlično urejeni in prav dobro izpolnjujejo svojo odgovorno nalogo, t. j. da delovnemu človeku popolnoma nadomestijo dom, kjer se lahko udobno naspi, odpočije in okrepi ter mu poleg tega nudijo še vse tisto, kar je najbolj pogrešal pri svojem poklicnem delu: razvedrila in zabave. Mnogi delavski počitniški domovi izboljšujejo prehrano s pridelki z lastnih, dobro urejenih ekonomij. Gostom so na razpolago knjižnice, revije, časopisi, radio športna igrišča itd.

Leta 1949 so delavski počitniški domovi sprejeli 120.000 delavcev Samo delavski počitniški domovi v vsej državi so lani sprejeli 120.000

najboljših delavcev, skupno pa je lanskega leta letovalo v jugoslovanskih letoviščih nad milijon delavcev in nameščencev.

Letovišča in zdravilišča v Sloveniji so imela l. 1949 okoli 135 tisoč gostov, med njimi tudi 1122 vojnih invalidov, ki so bili na tritedenskem letovanju v najlepših letoviščih in zdraviliščih Slovenije. V delavskih počitniških domovih pa je letovalo lani 7400 delavcev, med njimi mnogo udarnikov, racionalizatorjev in novatorjev.

Počitniški domovi za učence v gospodarstvu

Tudi učenci v gospodarstvu so lani dobili svoj počitniški dom, ki ga je odprl Centralni odbor enotnih sindikatov Jugoslavije v Dubrovniku. Poleg tega je organiziral še dve taborenji v Bohinju in Orebiču. V domu in na taborenjih je leta 1949 brezplačno letovalo pet tisoč štiri-sto mladincev-delavcev. To je bilo plačilo za njihove delovne uspehe. Skupno življenje v teh domovih, skupni izleti, igre, vse to jih je že tesneje povežalo in v njihovih srcih še bolj razplamtelo ljubezen do domovine.

Počitniški domovi - nov svet - svet oddiha in razvedrila

Mnogi izmed gostov delavskih počitniških domov so bili prvič

na letovanju. Trdi žulji na rokah so se med počitnicami polagoma ogladili. Dosti jih je bilo, ki so prvič videli morje, se na koncertih seznanili s klasičnimi deli priznanih umetnikov, bili v gledališču. Na izletih, ki jih je organiziralo vodstvo doma, so se seznanili z raznimi kulturnimi znamenitostmi, si ogledali kraje, ki jih prej niso poznali. Delavci, ki so letovali v Opatiji, so obiskali znamenito Postojnsko jamo, letoviščarji iz Bohinja so si ogledali Bled, Vintgar in slap Savice. Iz počitniškega doma v Gozdu Martuljku so organizirali izlete v Kranjsko goro, ogledali so si skalarnico v Planici, nekateri so se povzpeli celo na Triglav. Poleg zabavnih izletov so bili priljubljeni tudi poučni izleti. Letoviščarji so obiskali bližnje tovarne in zadrage in se tovariško pomenili delavci o njihovem delu. Tudi športa niso zamenjali. Merili so se v šahu, odbojki, veslanju, plavanju in drugih igrah. Mnogi so se med počitnicami naučili plavanja. Skratka: zaživeli so v novem, čudovitem svetu, ki je bil nekoč zanje zaprt in zaklenjen z devetimi ključavnicami. In ko je bilo konec počitnic, so se vrnili k svojim strojem in delovnemu orodju poživljeni, okrepljeni in obogateni z novimi doživetji, ki so še bolj utrdili njihovo samozavest ter veselje in voljo do dela.

„Tri tedne sem počival, dobro jedel in spal, se veselil in učil, zdaj pa veselo spet na delo. Lahko je delati — če delaš z veseljem!“ je z okorno roko napisal v knjigo v počitniškem domu 62 letni kovinar-udarnik.

SLOVENSKA BENEČIJA SE PREBUJA

Minila so že leta, odkar so bile poražene sile nacifašizma in skoraj vsi narodi Evrope uživajo plodove zmage demokratičnih sil, le beneški Slovenci živijo še vedno v istih razmerah kot pod bivšimi režimi.

Če obiščete danes Benečijo, dobiš takoj vtis, da si prišel v neko posebno deželo, kjer se ni nič spremenilo, kjer so neke temne sile že zdavnaj postavile posebne zakone, ki morajo ostati trajni in večni. Beneški Slovenci niso niti občutili prihoda fašizma, ker je ta kar avtomatično prevzel od prejšnjih režimov sistem vladanja, raznarodovanja in socialnega zatiranja. Prav tako niso opazili odhoda fašizma, ker je ostalo vse pri starem.

Kar je bilo borec za narodno in socialno osvoboditev, so jih preganjali in jih še preganjajo kot izdajalce in upornike, kakor je bilo doslej vse v njihovi zgodovini.

Današnji režim bi pač hotel, da Benečija ostane v srednjeveškem položaju. Režim je ostal isti, menjal je samo uniforme, in nadaljuje s svojo staro politiko vsestranskega zatiranja.

Beneškemu ljudstvu, ki živi raztreseno po vasicah, ne nudijo niti najnujnejših pogojev za življenje. Večina vasi ne pozna niti električne luči niti vodovodov in cest. Iz številnih vasi se ne more v gospodarska središča niti z živino.

Življenjska raven je na tako nizki stopnji, da več kot polovica Benečanov stvarno gladuje, ostali pa živijo v brezpomočnosti. Brezpomočnost je dosegla svoj vrhunec. Nekdaj so Benečani hodili po košček kruha na sezonsko delo v Francijo, Belgijo, v bližnje kraje na Bovškem in Kobariškem, danes pa jim je pot v svet zaprta.

Prikljeni so na svojo skopuško zemljo, ki jih ne more prehraniti, posebno zaradi tega, ker je ta kraj od režima zanemarjen in počivajo tudi tiste tovarne v bližini, ki so vsaj nekaj Benečanov zaposlovale. Prišli so črni dnevi za napitke, ter-

27. april je prelomnica v zgodovini slovenskega naroda, obračun s preteklostjo, z vsemi njenimi negativnimi, slabimi stranmi in kašipot v bodočnost, kjer se združene sile vsega zdravega, borbenega, poštenega, rodoljubnega in svobodoljubnega, vsega najboljšega iz najširših plasti slovenskega ljudstva spoprimejo v nujni borbi na življenje in smrt.

Hočemo poudariti:

Bil je beseda vseh zatajevanih, vendar novih hotenj slovenskega ljudstva po samostojnosti.

Bil je izraz vseh stremeljenj slovenskega naroda od Črtomira preko Gubca do Judenburga.

Bil je dejanje v verigi upov in želja od Zdravljice do Pesmi mladine in trdih obračunov Krpanove kobile.

V najtežjih dneh slovenske zgodovine je morala biti spregovorjena beseda vsega naroda, da hoče in da mora živeti kot samostojno ljudstvo v krogu svobodnih narodov, da je pripravljen za to sprejeti borbo, da hoče v borbi in po zmagi suvereno odločati o sebi.

Le tako in samo zato nam je Osvobodilna fronta pomenila ne samo program, marveč življenjsko resničnost, z vsemi atributi, ki so bili res

veliki petek in Golgota,

da nam je zapelo veličastno vstajenje.

ske in rezijanske Slovence. To bi bilo socialno stanje, v katerem so se znašli Benečani. To je brez dvoma odmev splošne politike današnje vlade, ki se je v svojem strahu povezala — na škodo ogromne večine prebivalstva republike — na dolarski blok, na Marshallov plan, ki je odvzel italijanskemu gospodarstvu možnost uveljavljanja in pahnil milijone v brezposelnost. To se seveda najbolj opaža v pasivnih krajih, zlasti ob meji.

Kar pa zadeva narodnostne pravice beneških Slovencev, se kljub demokratični ustavi ni pomaknilo z mrtve točke. Benečani so še vedno predmet najhujšega raznarodovanja, pa čeprav ne samo vlada, temveč vse stranke priznavajo, da beneški Slovenci niso italijanske narodnosti.

Demokratična fronta Slovencev je globoko zasadila svoje korenike v Benečiji, ker je najzavednejši del prebivalstva uvidel, da bo edino preko te široke vseljudske organizacije s svojo vztrajnostjo dosegla Benečija priznanje svoje narodnosti in režitev manjšinskih vprašanj.

Demokratična fronta Slovencev v Italiji je z nešteti intervencijami pri merodajnih oblasteh to priznanje zahtevala in v zvezi s tem tudi režitev vprašanja slovenskega pouka in drugih kulturnih in socialnih ustanov v beneški Sloveniji. Kljub vsem zavzemanjem in argumentacijam pa se je vlada napravila gluho. Nasprotno, pod okriljem krajevnih organov se je pričelo še hujše preganjanje zavednega prebivalstva in porajajoče organizacije s strani neofašističnih elementov, ozopovcev

in trikoloristov. Oblasti so neopravičeno večkrat aretirale voditelje DFS za Benečijo, da bi na ta način prikazale organizacijo kot ilegalno ter ustraševale ljudstvo. V tem pogledu se je pa režim zmotil in doživel poraz.

Beneški Slovenci se iz dneva v dan prebujajo in to še bolj prav zaradi nasilja, ki ga vršijo najslabši elementi in janičarji. Žal, da nekateri nosijo celo duhovniška oblačila. Dokaz, da je tudi Benečane zajel duh napredne demokracije, je bila akcija za ustanovitev slovenskih šol, tesnejša povezava med prebivalci posameznih vasi in vseh skupaj s Slovenci na Goriškem.

Stranjenost Benečanov raste in s tem tudi odpor proti vsem, ki bi hoteli nadaljevati z dosedanjim zatiralno politiko. Na vsak način bi bila borba Benečanov za doseg njihovi pravic veliko olajšana, če bi jih podprla vodstva naprednih strank in političnega središča v Vidmu. Žal pa moramo ugotoviti, da videmska federacija od 1945 ni napravila za Benečane prav ničesar; komunisti pa so do upravičenih teženj Slovencev zavzeli celo sovražno stališče, takšno kakor ga imajo vse druge reakcionarne in imperialistične stranke. Izkoriščajočo resolucijo Informbiroja hočejo raznarodovalno politiko režima le še pospešiti.

Navzlic vsem tem težkočam pa lahko ugotovimo, da doživljajo Benečani novo prebujenje in s tem dokazujejo, da so bili jalovi vsi naporji vseh italijanskih vlad od leta 1836. do danes, da bi iz njih ustvarili poslušne hlapce in izdajalce svoje zemlje in svojega jezika.

Ne bodo se ustavili na pol poti, temveč bodo z mladostno silo krenili naprej, dokler ne bodo postali enakopravni ostalim državljanom, dokler ne bodo dosegli popolnega priznanja svojega slovenskega jezika v šoli, v uradih in v vsem javnem življenju, dokler ne izbojujejo svoje socialne pravde.

Po razsulu Avstrije je bil brezposeln in se je udinjal v volkswehr, kjer je postal zaupnik. Ta Obergast je na vse te stvari drugače gledal; odkrito je govoril, da je politika strankinega vodstva zgrešena, da bi bilo treba udariti...

Toda kako šibko utemeljeno je bilo Rožejevo nezadovoljstvo, se je pokazalo zdaj, ko je korakal po korških poljanah v svetli mesečini... Zdaj, ko je pod njim donela ta zemlja, ko je korakal proti svojemu rojstnemu kraju, so ga njegova prvotna sentimentalna čustva začela zopet obvladovati. In ko je slišal cinične pripombe svojih dunajskih tovarišev, je skušal prizanesljivo ugovarjati:

„To je res, vendar je treba pomisliti, da koroško ljudstvo noče biti pod Srbi. Tudi Slovenci ne...“

„Kam pa tako tečemo?“ ga je prekinil Sirničan Gravp.

„Saj res!“ so pritrdili tudi ostali Labočani in se na mah ustavili. Jorgl pa je predlagal: „Usedomi se! Vsaka stvar mora imeti svoj smisel. Če bomo tako leteli, bomo do jutri zjutraj že na Štajerskem...“

In ne da bi čakali, kaj poreko Dunajčani, so Labočani drug za drugim posedli za cestni rob. Nato so to storili še drugi.

Labočani so bili očitno nezadovoljni; ne samo zaradi tega, ker so se mahoma, da še sami niso vedeli kako, znašli v verigi operativnih čet; še bolj so jih jezili prazni puči in prazni nahrbtniki. Anderle je moral že bridke preslišati, ker je Obergastove volkswehrovec pred odhodom povabil na večerjo. Od stare zaloge jim ni ostalo drugega kakor tobak. Zato so zdaj takoj izvlekli mehurje.

Toda volkswehroveci so jim že prišli naproti.

„Dajte nam vašega tobaka. To avstrijsko smetje nič ne velja, vi pa imate hercegovinca.“

Potem so kadili.

Neki volkswehrovec je cmokaje začel:

„Izvrsten tobak imajo čuši! To moraš priznati. Pri Hrustu sem mislil suniti tak zavo, pa mi ga je neki falot pofulil izpred nosa.“

„Sploh niso čuši napačni ljudje.

Bil sem z njimi na fronti!“ je važno rekel Rebernig.

Volkswehrovec, ki je prej hvalil tobak, je zgovorno nadaljeval:

„Človek se mora sploh vprašati, česa prav za prav tukaj iščemo? Na Dunaju so nam pridigovali, da je naša nemška domovina v nevarnosti, da Srbi segajo po nemških krajih, a tu, komaj smo zapustili Celovec, hodimo po samih slovenskih krajih. Ali ste že slišali, da bi kak kmet nemški govoril? Jaz ne! Dobro so nas potegnili.“

Obergast je zamišljeno odpljunil s puškinim kopitom vrtal v mehka tla, se je počasi oglašil:

„Če človek spozna te kraje, mu pride res marsikaj na misel. Kaj sem opazil v teh treh dneh, kar hodim tod okrog? Skoraj vsi veliki posestniki, skoraj vsi oštirji in kar je še tega, so Nemci, oziroma pravijo, da so Nemci. Helldorfovi uradniki, bogati burgarji tukajšnjih gnezd... vsi nas pozdravljajo kakor svoje odreženike. Človek se mora skoraj sramovati in se vprašati: kaj pa to pomeni? ...“

„Nič dobrega...“

„To pomeni, da nas je gospoda znala nahujskati drugega zoper drugega in nas spravila skupaj, da si pobijemo glave.“

„Ti kraji so nemški...!“

Obergast je zamišljeno odpljunil na tla potem pa nadaljeval:

„Mi delamo roboto, očitno roboto! Kakšen interes pa naj imamo kot delavci, ali bodi na primer na tej ali oni hiši nemški ali slovenski napis? Slovenski napis bi bili pravičnejši, ker je ljudstvo slovensko! Če bi bili mi res poslanci prave

ljudske revolucije, potem bi bilo drugače! Tako pa — ne čudim se, če se Slovenci upirajo. Njihov boj za narodno svobodo je bolj upravičen, kakor pa naš boj, ki ga baje vodimo za republiko. Če bi bilo drugače, bi se vse to rešilo pošteno in pravično za obe strani.“

Po teh besedah je zavladal daljši molk. Vsi so se zamislili, da so jim skoraj ugasnile pipe in cigarete. Prvi je prekinil molk Rebernig.

„Odkrito povem: dlje ko do Drave ne grem! Kaj pa imam iskati na oni strani? ...“

„Ali misliš, da pojdemo mi?“ so se zdaj skoraj užaljeno oglašili tudi Granictalerji.

Ne da bi bili popolnoma razumeli, kar je razlagal Obergast, jim je bila ta misel kar dobrodošla, da se nekako izvijejo iz neugodnega položaja, v katerega so zašli proti svoji volji.

Počasi so volkswehroveci vstali in nadaljevali pot. Ko so prišli do kora, na čigar dnu je bučala Drava, se je na štajerski strani že svitalo. Tu se je bilo treba pridružiti bataljonu, ki je čakal, da prebrodi Dravo pri samem ustju lipiškega potoka. Brod so umikajoči se Slovenci potopili, a zdaj so šele delali nov prehod.

Labočani so z drugimi vred čakali. Kljub temu, da so bili utrujeni in je bila zdaj najlepša priložnost za počitek, so bili daleč od počitka. Mučile so jih druge skrbi...

„Mi bi morali prav za prav poiskati patra Lobiserja“, so menili.

„Pa ga poiščete, če spadate k njemu!“ so jim posmehljivo odvrnili Dunajčani. (Dalje)

MARJAN MARINC: Napis z rdečimi črkami

Srečko je v tistih žalostnih dneh zloma potvorjene legende občutil, da se je v življenju nekaj prelomilo. Prej tako jasni cilji so postali megleni. Optimizem, ki tli več ali manj v duši vsakega mladega človeka, je ugasnil — kot plamen sveče na prepihu, katerega so povzročila vrata usode, ki so se čvrsto zaprla pred njim.

Jugoslavije ni bilo več!... Izginila je, enostavno izbrisana je s papirja — a narod je ostal! In sredi te množice človeških duš, katere je življenje sejalo skozi rešeto, se je čutil osamelega. Bil je vajen, da mu je v najtežjih trenutkih ponudila dušo in roko — mati. A matere ni imel več.

Takšni dnevi, v katerih človek išče izhod celo skozi šivankino uho, prisilijo razum k mrzličnemu delu. Na vsak „zakaj“ — odgovori „zato“. Na vsak „kako“ — odgovori „tako“. In Srečko je pozneje, čeprav so italijanski fašisti nekaj dni igrali vlogo usmiljenega Samarijana, spoznal, da fašizem le niso naduti Goebbelsovi govori in zvoki grenadirskih fanfar. Spoznal je, da je fašizem — prelita kri, požgani domovi in žalji delavnih rok za tujca.

„Eh!... Samo — kaj storiti? ... Na to še ni vedel odgovora.

Nekega večera, ko so fašisti zopet priredili v Tivoliju koncert in s tem hoteli prikriti krvavo resnico grozečih dni, se je zbrala pri bratu Ivanu mala skupina ljudi. Prišli so kakor senca vesti in se v luči pokazali možje. Tudi njega so poklicali.

Eden izmed njih je nenadoma vstal. Stisnil je pest, jo dvignil do glave in odsekano dejal: „Smrt fašizmu, tovariši!“

„Svobodo narodu!“ so odgovorili.

Srečka je po telesu spreletelo nekaj neznanega. Nekaj novega in velikega!... Smrt fašizmu!... Svobodo narodu!... Slutil je, da „Smrt fašizmu“ pomeni za onega, komur je namenjeno, grozo in uničenje. A „Svoboda narodu“ se mu je zdelo kakor nežna in skrbna materina roka, ki deli lačnim otrokom bel kruh.

Ni še popolnoma razumel pomena teh besed. Šele ko je tovariš s kovinskim glasom, iz katerega je trepetala svečanost in vsa odgovornost trenutka, govoril: „Tovariši! Slovenski narod je začel borbo na življenje in smrt za svoj obstanek... Mi!... — je počasi razumeval.

Dolgo so sedeli tisti večer in Srečko je ves čas negibno poslušal.

Da!... Bilo je ono, kar je čakal!... To je bil odgovor na njegova vprašanja!... Osvobodilna fronta — mati, ki mu je podala roko v temni negotovosti in obupa!... — čudežni izvor narodne sile, iz katerega pišejo tisoči pogum in moč, da vračajo krvavi dolg in ustvarjajo sebi in otrokom lepšo prihodnost.

No, Srečko je od tega večera vedel, da je mogoče izvršiti tudi ono, kar se je zdelo nemogoče! Borba ga je zavila v svoj plašč in postal je majhen vijak ogromnega stroja, ki je pod svojimi kolesi mrvil pobesnelo golazen in utiral svobodni pot.

Pot aktivista, trnova, dišeča roža, ki pušča tudi krvave sledove, se je vila pred njim do tja, kjer se je nebo dotikalo vrhov gora in kjer je vzhajala krvava zarja. Ni bilo lahko breme, ki si ga je naložil. Seme, ki je pognalo v njegovi duši, je zraslo v mogočno drevo — in ni bilo viharja, ki bi ga zrušilo.

Prav v tistih dneh, ko se je naduti Goebbel ustil za Hitlerjevo mizo in sanjal o novih milijonih sužnjev, ko je Göring delal načrte

o gospostvu svojih plemenitih zverih in ko so zabuhli junkerji Kruppa in I. G. Farben Industrie začeli požirati delo naših žuljev in znoja — je plamen upora zajel vso zemljo, ves narod. In Srečko je bil eden izmed onih kovačev lepših dni, ki so z dvignjeno roko nosili plamenico upora po vsej zemlji.

Nekega dne se je odpravljal, da izbriše iz mučeniške zemlje madež — izdajalca. Stopil je iz hiše, pomerknil v sonce in samozavestno krenil v mesto.

Zamišljenega so nenadoma ustavile sladke besede: „Signore!... I vostri documenti, prego!“ (Gospod, vaše dokumente, prosim!)

Zdrznil se je, pogledal in v spremstvu karabinerjev opazil agenta tajne policije. Vljudno se mu je smehljal in izzivalno stiskal roko v žepu. Imel je videz polizane- ga Ramon Novarra.

Aha!... Torej — čakali so ga!... To je bilo delo onih v škofij- skem dvorcu. Ehrlichova smrt jim je šla na živce!

No, Srečko ne bi bil to, kar je bil, če bi ne vedel, kaj storiti! Obraz mu je ostal ravnodušen. Niti z očesom ni trenil. Z mirno, brez- brižno in samozavestno kretnjo je segel v prsni žep. Preden je mogel kdo odpreti usta, so po ulici zare- zgetali strelji. Agent je padel, kara- binerja sta zbežala in Srečko se je zagnal po ulici kot maščevalna strelica.

V trenutku je zapokalo povsod. Človek je imel vtis pasjega laježa

na vasi. Fašisti so sklepali obroč in ga začeli zoževati.

Stvar mu je bila jasna. Prevariti jih je bilo treba in se prebiti. Živim ne sme priti v roke!

Obroč je bil že zaprt. Srečko se je umaknil v kot, izvlekel oba revolverja in odgovarjal. Jekleni čmrli so neprijetno brežali okoli ušes... Fašisti so se počasi približevali, skakali, se plazili kot psi in si s kričanjem podžigali pogum. Puškina krogla je okružila omet tik iznad glave. Srečko je uvidel, da tu ne sme več ostati. Med streljanjem iz obeh revolverjev je stekel preko ceste. Blizu rešilnih vrat ga je zadela v nogo krogla. Zvrnil se je — kakor posekan. Negibno je ob- ležal in držal pripravljeno orožje, le oči so mu bile na preži. Fašisti so že slavili zmago. Nekaj pogum- nejših je krenilo zravnano z zavi- hanimi rokavi, kakor mesarji, proti Srečku, ki jih je izpod spušče- nih trepalnic mirno gledal in čakal. Človek je imel dojem, da se čreda hijen pripravlja na gostijo. Fašisti so se smejali. Menda je eden iz- med njih pravkar napravil ponesre- čeno šalo na račun ležečega Srečka, ko je ta z bliskovito nagli- co dvignil revolver in nekajkrat ustrelil.

„Mamma mia!“ Pad teles in be- žeči so vzvalovili množico ljudi, ki se je gnetla za kordonom. Lahno mrmranje in tu in tam vzklík nego- dovanja je podžgalo fašiste, da so pobesnili.

En sam človek!... En sam ma-

ščevalec jih je že pol ure držal v napetosti, jih ubijal in sramotil pred svetom!... No, fašisti niso vedeli, da to ni en sam človek!... Niso vedeli, da je v tem nekaj glo- bokega. Kako naj zločinec razume pravico?... Kako naj cinik razume ljubezen in brezmejno vero v zma- go!?

Srečko se je v hipu zavedel, da je z njim konec. Vedel je, da mu nihče ne more pomagati, čeprav bi bilo morda le malo potrebno, da bi množica v naletu zdrobila krvnike. Občutil je prijetno utrujenost. Slike v mislih so mu postajale vse bolj medle... Ta trenutek je pomislil, da več od sebe ni mogel dati, da se je oddolžil vsem... S poslednjimi močmi se je ozrl okoli sebe in sko- zi meglo videl velik napis, ki se je stalno večal in širil — „Smrt fa- šizmu!“

Spreletel ga je lahen nasmeh.

Nekdo je vrgel bombo. Z vot- lim treskom je tresnila poleg Sreč- ka. Sajast dim ga je za hip prekril. Zdelo se je, da se je odprla zem- lja in skrila njegovo truplo pred krvavimi kremplji.

Krvniki so nekaj trenutkov ne- mo obstali. Tedaj se je iz skupine izločil mlad tenente, ki ga prej ni bilo nikjer videti, in stopil do trup- la. Nasmeh na licu Srečka ga je žgal v oči in v njem izzval togoto. Izvlekel je majhen revolver in ustrelil v negibno truplo.

Tenente je bil morda pameten. Čutil je, da Srečko ni mrtev! Da ni- kdar ne bo mrtev in da jih bo iz njegove krvi zraslo stotine, tisoče novih.

Drugi dan je nekdo na tem me- stu napisal z velikimi rdečimi črka- mi:

„Smrt fašizmu! Živela Osvobo- dilna fronta!“

NOVA BESEDA

Cene Kranjc:

Slovenskemu narodu, ki se je takoj v prvih mesecih po razpadu predaprilske jugoslavije uprl oku- patorju, je bila v ilegali potrebna svobodna beseda. Slovenski upor je moral buditi, organizirati in usmer- jati svoboden slovenski narodno- osvobodilni tisk.

Tak tisk si je slovenski narod tudi ustvaril.

Upor!

V slovenskih hribih že pokajo partizanske puške. Borci se zbirajo v hribih nad Zagorjem, na gorenj- ski Jelovici, v gorah okrog Savinjske doline.

Upor!

Zedinimo se! Če bomo vsi sku- paj, bomo postali močni, močnejši kot okupator. Tri glavne politične skupine: Komunistična partija Slo- venije, krščanski socialisti in de- mokratični del Sokolov so se zedi- nile v enotno Osvobodilno fronto slovenskega naroda. Kulturni delavci so se takoj pridružili. Priključi- lo se je še štirinajst drugih politič- nih skupin in raznih krožkov. Pro- gram je bil kratek in jasen: Upor! Le boj je naša rešitev! Boj je pot v svobodo! V tem boju nismo sami, imamo zaveznike. Toda vsi ti so še zelo daleč, za zdaj je boj na naših ramah.

Letaki, spomenice in brošure bu- de, združujejo in kažejo pot. Napi- sani so z roko, s pisalnim strojem, razmnoženi na šapirografski koži,

na ciklostilu, vedno več pa je že tiskanih.

Nobena tiskarna na Slovenskem, ki je v okupatorjevih seznamih, bi ne mogla te stvari tiskati. Okupa- tor je buden, pazi in kontrolira.

V zahodnem delu Ljubljane pa dela dan in noč tiskarna, kakršne slovenska tiskarska zgodovina ne pozna, naša prva ilegalna tiskarna. Globoko pod zemljo teče majhen ti- skarski stroj in tiska besedo, ki jo okupator divje preganja.

Dekle, ki je prenašalo novo be- sedu, so v zaporu neusmiljeno mu- čili in nato odpeljali v internacijo. Delavca, ki je med dvema deska- ma nesel „Slovenskega poročeval- ca“, so na mestu ustrelili.

Toda ilegalni tisk se kljub te- mu razširja na vse strani.

Tiskarna v zahodnem delu Lju- bljane je prva partizanska tiskarna v Sloveniji in ji je ime „Podmor- nica“. Ljudje, ki delajo v njej, z ljubeznijo izgovarjajo njeno ime. Velikokrat vdre voda v podzemelj- ski prostor, seže do gležnjev in tre- ba je poiskati vedro ter jo nositi ven, sicer bi zalila tudi stroj. Stroj pa teče dan in noč.

Voda za partizansko tiskarno ni taka ovira, da bi delo zastalo. Okrog tiskarne, v Ljubljani in v Sloveniji, je polno fašistov in naci- stov, ki delajo silo slovenskemu narodu. Proti tej sili je treba po-

staviti drugo, močnejšo, vztrajnej- šo!

Mokra, majhna in stisnjena „Podmornica“ ni mogla zadostiti vsem potrebam. Nasilje je bilo vsak dan večje in upor je bilo treba stop- njevati, treba je bilo veliko borcev, veliko tiska.

Delo „Podmornice“ je odprlo sto in tisoč rok. Ni bilo tiskarskih strojev, toda bilo je dovolj dobre volje in poguma. Takrat je sto in sto mastnih črnih valjarjev zdrselo po belih polah papirja, takrat se je tisoč in tisoč belih pol ovilo črne- ga valjarja preprostega ciklostila.

Ciklostilska tehnika tiska, s ka- tero je včasih študent razmnože- val predavanja, je postala koristno in uspešno orožje proti okupatorju. Vsa Ljubljana je bila v kratkem prepregnata s ciklostilskimi tiska- nami. Delalo se je v sobah in ku- hinjah. Od tod se je bilo treba umakniti v podstrežja in kleti, od tod v zakrite prostore in v bunker- je.

Ciklostilske tiskarne so delo „Podmornice“ močno podprle in jo tudi preživele. Tudi v najhujših če- sih so delale. Ljubljana ni bila ni- koli niti teden brez partizanskega tiska. Te tiskarnice so razmnožile vsako številko „Slovenskega poro- čevalca“, osrednjega glasila Osvo- bodilne fronte, v takem številu, da je naklada zadostovala za Ljublja- no in deželo.

(Slovenske partizanske tiskarne, odlomek.)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Ce- lovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klau- genfurt 2, Postschließfach 17.